

Večerka, Radoslav

Diskuse

In: *Otázky slovanské syntaxe. II, Sborník symposia "Strukturní typy slovanské věty a jejich vývoj"*, Brno 20.-22.10.1966. Bauer, Jaroslav (editor). Vyd. 1. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1968, pp. 441-442

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/120112>

Access Date: 17. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

DISKUSE

V diskusi k návrhu přípravného výboru symposia vysoupili M. Ivičová, R. Růžička a Z. Klemensiewicz.

M.-Ivičová měla doplňující poznámky k tématům obecného, teoretického a metodologického okruhu. Podle jejího názoru je problematika kritérií pro stanovení a charakteristiku větných typů v slovanských jazycích velice důležitá a potřebná. Formulaci návrhu přípravného výboru rozumí tak, že cílem práce by tu nebylo úsilí o dosažení naprosté a striktní jednoty, jednotnosti, unifikace kritérií, nýbrž spíš o jejich konfrontaci a srovnání. Různost kritérií jako pracovních postupů různých jazykovědných škol sama o sobě je samozřejmě a užitečná.

A s růzností kritérií těsně souvisí i různost symboliky, neboť každá škola musí mít svou symboliku; která by co neadekvátněji odpovídala její pojmové soustavě. I tu půjde hlavně o konfrontaci různých systémů s cílem lepšího porozumění a porovnání pracovních výsledků různých škol. Tento úkol by bylo možno podle mínění M. Ivičové plnit postupně tak, že by se v první fázi usilovalo v slovanské jazykovědě o dokonalé zvládnutí základní symboliky obecné, která je už ustálená a svým způsobem klasická, a že by se pak tato soustava doplňovala o další symboly spjaté se specifičností slovanských jazyků; právě v této druhé fázi práce a v druhé vrstvě symbolů by bylo nejpronikavěji možno dát průchod úsilí o jednotné řešení.

R. Růžička navrhl ve svém příspěvku obohatit obecnou a teoretickou část tematiky, navržené přípravným výborem symposia k perspektivnímu zpracovávání a řešení, o aspekt transformací a generativní gramatiky. Doporučil především jako doplňkové téma zkoumat možnosti interpretace pojmu větný typ v slovanských jazycích v rámci generativní a transformační gramatiky. Jako další doplňující téma pak navrhl pokus o obohacení, eventuálně modifikaci pojmového, terminologického i symbolového aparátu generativní mluvnice se zřením ke specifičnosti slovanských jazyků, aby se tak tyto postupy a metody moderního jazykovědného bádání mohly stát nástrojem plně adekvátním a vhodným pro výzkum jazykového materiálu slovanského.

Z. KLEMENSIEWICZ vyšel v úvaze o perspektivách další práce v oblasti slovanské syntaxe z otázky, jaký zisk přineslo samo jednání symposia. Podle jeho mínění se tu především ukázala prohloubeně a diferencovaně základní syntaktická problematika. To, co znal předem z referátů a z odborné literatury, představilo se tu v projevech živých lidí způsobem názornějším a poučnějším. Druhý zisk symposia shledává v řadě zajímavých řešení dílčích problémů, řešení věcných i metodologických. Bylo tu ovšem osvětleno spíš množství jednotlivostí a jevů zvláštních než otázky obecné. A konečně jako velmi pozí-

tivní moment symposia hodnotil poznávací, badatelský neklid, který se projevoval snad ve všech vystoupeních, intelektuální zvědavost a chuť pustit se do řešení obtížných problémů.

To byl podle Z. Klemensiewiczze trojí hlavní přínos symposia. Na druhé straně se tu i něčeho nedostávalo. Tak především přes veškeré úsilí o maximální přesnost se na symposiu neužívalo nejdůležitějších pojmů jednoznačně, ba nebyly ani jasně chápány; to se týká např. už i základního pojmu symposia, pojmu „věta“. Pojem věty dvojčlenné je sice jasný, zato v pojetí věty jednočlenné, jak ukázalo symposion, panuje až překvapující různost názorů. Zdůraznil, že mu nejde o definice, ale aspoň o pracovní vymezení toho, co pokládat za větu, co za ekvivalent věty, zejména také v případě útvarů neverbálních. Proto vítá, že se tato problematika objevila i v návrhu přípravného výboru.

Za další nedostatek jednání na symposiu pokládá nejasnost některých pojmů moderních směrů. Nevyjasněna zůstala především kardinální otázka, co je transformace a co derivace. Různost mezi těmito dvěma postupy nevystupovala dosti jasně u všech diskutujících. Jde přitom o otázku zcela zásadní, neboť jen po jejím jasném vyřešení lze např. vydělit věty jádrové, rozlišit ve stavbě věty elementy obligatorní a fakultativní apod., lze vyjasnit pojem syntaktické paradigma atd. V těchto koncepcích, jakkoli se snaží pracovat exaktně a matematicky, je tedy obsaženo i nemálo neohraničeného, nepostižitelného a nepevného. Přitom se teze a postupy prověřují často jen na speciálně vybraných dokladech a ne na materiálu vzatém z živého jazyka v celé šíři jeho prostředků.

Dále si položil otázku, co to znamená syntaktická sémantika. Podle Kl. je založena na protěti lexikálních a formačních elementů syntagmatu.

Svou úvahu uzavřel Z. Klemensiewicz slovy, že nedostatky nejsou důvodem k rezignaci na vědeckou práci. Pochybnosti jsou vědě vlastní, jsou jednou z hlavních vnitřních sil badatelského pokroku.

Na závěr pak poděkoval pořadatelům symposia za jeho organizaci a za vytvoření příznivého ovzduší vědeckého i společenského.

S projevy na rozloučenou pak vystoupili i další účastníci a hosté symposia.

*Podle magnetofonového zápisu
shrnul Radoslav Večeřka*